

6. Yritykset kansantaloudessa

6.1 Yritystoiminnan käynnistäminen

- Yritys tarvitsee **liikeidean, pääomaa ja osaamista**
 - liikeidea voi olla tuote, palvelu tai uusi tapa
 - aloittavalla yrityksellä on **tarve rahoitukselle**, usein tukea saa kunnilta, valtiolta tai enkelisijoittajilta
 - **pääomasijoitusyhtiöt** sijoittavat vakiintuneempiin yrityksiin
- Yrittäjän **tuoteosaaminen** ja liikeidean **kehittäminen** ovat liiketoiminnan ydintä
 - liikeidean **kaupallistaminen** ja johtamistaito
 - **riskit** (taloudellisen päätöksen seurauksen epävarmuus) ja niiden hallinta on

6.2 Yritystoiminnan strukturointi

- Lähtökohtana on **elinkeinovapaus** (PL 18 §), mutta alakohtainen **sääntely** vaihtelee (esim. apteekit)
- **Toiminimi** on ammattitaidon myyntiä pienin volyymein (ns. elinkeinonharjoittaja), jota verotetaan kuin palkansaajaa
- Henkilöyhtiöt, avoin yhtiö (ay) ja kommandiittiyhtiö (ky) perustuvat yhtiömiesten henkilökohtaiseen vastuuseen
 - perustamisvaiheessa laaditaan yhtiösopimus, jossa määritellään mm. toimiala

- AY:ssä **kaikki yhtiömiehet** ovat verovelvollisia ja yhteisvastuullisia yhtiöstä
- KY:ssä vähintään 1 **vastuunalainen yhtiömies** vastaa veloista ja hallinnosta yhtiössä; **äänettömillä yhtiömiehillä** ei ole päätäntävaltaa eikä velkavastuuta
- Osakeyhtiö (Oy) on liiketoiminnan perusyksikkö
 - täydellinen oikeushenkilöllisyys
 - osakkeenomistajien ”vastuu” on rajoitettu yhtiön sijoitetun osakepääoman menetys,
 - alkupääomavaatimus poistunut, 0 euroa riittää
 - osakkeenomistajille kuuluva jako-osuus yhtiön nettovarallisuudesta
 - johdon ja omistuksen erillisuus
 - vrt. henkilöyhtiöt, johdolla ei ole omistamisvaatimusta
 - osakkeen luovutettavuus toiselle henkilölle

- Julkinen osakeyhtiö (Oyj) on osakeyhtiötä suurempi ja usein pörssissä toimiva yritys
 - suurimpina eroina pääomavaatimus (80.000 eur) ja tiedottamisvaatimus
- Osuuskunnat (Osk) ovat jäsentensä omistamia yhteisöjä, joiden tavoitteena on taloudellisten etujen tuottaminen jäsenille

6.3 Suomen yritys rakenne

- Mikroyritysten (1-9 henkilöä) määrä kasvaa
 - esim. kampaajat, puutarhurit (usein toiminimi)
- Pienyrityksiä (10-49 henkilöä) ja keskisuuria yrityksiä (50-259 henkilöä) eli ns. **pk-yrityksiä** on vähän
 - pieni perheyrittäjäkulttuuri (vrt. Keski- ja Etelä-Eurooppa)
 - usein muodoltaan ay, ky tai oy
- Suuryrityksiä (Oy tai Oyj) on kaikkein vähiten, mutta näillä on suuri rooli työnantajina ja veronmaksajina
 - globaalisti suuryritykset ostavat usein menestyviä pk-yrityksiä osaksi **konserniaan**
 - konsernissa emoyhtiö omistaa vähintään 50 % tytäryhtiöstä

6.4 Yritysten talous

- **Liikevaihto** = myyntituotot vähennettynä asiakkaalle myönnettyt alennukset ja välittömästi myyntiperusteiset verot (arvonlisävero)
 - kertoo enemmän yrityksen koosta ja volyyymista
- **Liikevoitto** kuvaa tulojen ja kaikkien menojen erotusta
- **Likviditeetti** (= maksuvalmius) kuvaa yrityksen kykyä selviytyä jokapäiväisistä maksuista
 - jos heikko likviditeetti jatkuu, yrityksen toimintaedellytykset loppuvat

- **Vakavaraisuus** on yrityksen varojen ja velkojen (ns. vieras pääoma) suhde
 - **pääomarakenne:** yrityksen oma ja vieras pääoma
 - mitä enemmän omaa pääomaa, sitä vakavaraisempi
 - omavaraisuusaste $\frac{\text{oman pääoman määrä}}{\text{tase} = \text{velkojen ja omaisuuden määrä}}$
 - vakavarainen yritys selviytyy helposti lainojen koroista
- **Joukkorahoitus** täydentää yrityksen rahoitusta
 - (ihmis)joukko rahoittaa tärkeäksi koettua asiaa
 - **joukkosponsoroinnissa** ei odoteta pääoman palautumista (vrt. lahjoitus)
 - **joukkosijoituksessa** tavoitellaan pientä rahallista tuottoa, sijoittajasta tulee yhtiön (Oy) pieni osaomistaja
 - **Joukkolainoituksessa / joukkovelkakirjoilla** tarjotaan lainamuotoista rahoitusta suurelta joukolta ihmisiä

6.5 Yritysten rooli kansantaloudessa

- Yritystoiminta kehittää elintasoja ja –olosuhteita
 - vrt. suunnitelmatalous / muu laaja valtiojohtoisuus
- Liikevoitto kuvaa yritystoiminnan riskien hallintaa
 - kasvu on silti hidasta ja lama-aikana konkurssin riski on suuri
 - julkinen valta voi talouspolitiikalla (työllisyys, verotus, vaurastuminen) tukea yritysten kasvua
- Omistusrakenne yrityksissä uudistuu
 - pörssiyritysten **omistus siirtyy ulkomaille** ja voitot ja osingot siirtyvät ulkomaille – toisaalta sijoittaminen kasvun edellytys
 - **intressi investoida Suomeen** pienenee, jos osakeomistus täällä on vähäistä (esim. tehtaot, toimistot ja **pääkonttori**)

- **Kansallinen ja kansainvälinen kilpailu**, teknologian kehitys, trendit ja talouspolitiikka muovaavat
 - multikansalliset suuryritykset vastaavat paremmin kansainväliseen kilpailuun
 - esim. tuotannon siirto ja hintakilpailu
 - suuryritysten voimakas **keskinäinen kilpailu** globaalisti
 - ei enää ulkomaiselta kilpailulta suojattuja kotimarkkinoita, esimerkiksi tekstiiliteollisuus 1970-l.
 - kansainväliset, kilpailukykyiset **konsernit** uusi markkinatrendi
- Paikalliset palvelut ovat kotimarkkinoille tärkeitä
 - yksin- ja pienyrittäjien verkostot (2-5 henkilöä)
 - työnantajina pk- ja mikroyritysten rooli
 - sukupolvenvaihdokset – jollei jatkajaa löydy, niin toiminta loppuu